

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”, IAȘI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE**

**LES ROMANS POLICIERS DE GEORGES SIMENON
EN ROUMAIN ET EN ANGLAIS.
ÉTUDE COMPARATIVE ET TRADUCTOLOGIQUE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat :

Prof. univ. dr.

Jeanrenaud Magda

Doctorandă :

Doboș D. Brîndușa- Speranța

IAȘI

2018

SEPTEMBRIE 2018

DOBOȘ BRÎNDUȘA - SPERANȚA

La data de **21.09.2018**, ora **12.00**, în amfiteatrul « **Garabet Ibrăileanu** » (**III.11**), drd. **DOBOȘ BRÎNDUȘA – SPERANȚA** va susține, în ședința publică, teza de doctorat cu titlul “**Les romans policiers de Georges Simenon en roumain et en anglais. Étude comparative et traductologique**”, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul Filologie. Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte:

Conf. univ. dr. Ioan Constantin LIHACIU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conducător științific:

Prof. univ. dr. habil. Magda JEANRENAUD, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Referenți:

Prof. univ. dr. Muguraș Albușița CONSTANTINESCU, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Prof. univ. dr. habil. Simona-Mihaela MODREANU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conf. univ. dr. Pompiliu CRĂCIUNESCU, Universitatea de Vest din Timișoara

TABLE DE MATIÈRES

Argument.....	7
Introduction.....	10
CHAPITRE I. LA FORME DU RÉCIT POLICIER.....	16
1.1. Préliminaires - Introduction à la fiction policière.....	16
1.1.1. Le zadiguisme	18
1.1.2. Les origines du roman policier. La naissance du genre policier.....	20
1.1.3. Le contexte social de l'apparition du genre policier en France.....	21
1.2. L'évolution de la forme du récit policier	24
1.2.1. Poe et le « récit – problème ».....	24
1.2.1.1. L'esthétique de Poe.....	26
1.2.1.2. Les lois du genre policier	27
1.2.2. Gaboriau et l'apparition du roman policier–feuilleton	28
1.2.2.1. L'apparition du roman policier proprement-dit.....	28
1.2.2.2. La vraisemblance du roman policier de Gaboriau.....	30
1.2.3. Le récit détective de Conan Doyle	38
1.2.3.1. Le contexte de l'apparition du récit détective de Conan Doyle.....	38
1.2.3.2 L'art poétique de Conan Doyle.....	40
1.2.4. Le roman policier classique : Agatha Christie ou le triomphe de la mort.....	41
1.2.4.1. La forme du roman policier classique	41
1.2.4.2. Roman policier ou roman d'aventures ?.....	42
1.2.4.3. L'esthétique d'Agatha Christie	43
1.3. Évolution du roman policier en France	48
1.3.1. Les parodies des romans policiers	48
1.3.2. Simenon ou la modernité du roman policier	49
1.3.2.1. Le changement de la forme du roman policier	50
1.4. Conclusions	52
CHAPITRE II. LE PROFIL DU DÉTECTIVE DANS LA FICTION POLICIÈRE	56

2.1. Le chevalier Auguste Dupin, le premier détective de récit policier	56
2.1.1. La méthode de Dupin.....	57
2.2. L'inspecteur de police Lecoq - héros de roman policier .	58
2.2.1. La méthode de Lecoq	62
2.3. Sherlock Holmes, le profil du détective privé	66
2.3.1. La méthode déductive de Sherlock Holmes.....	68
2.4. Poirot, le génie de la déduction	69
2.4.1. La méthode déductive d'Hercule Poirot	72
2.5. Miss Marple, le regard inquisitif et indiscret	73
2.5.1. La méthode déductive de Miss Jane Marple	74
2.6. Le commissaire Maigret	75
2.6.1. La méthode de déduction du commissaire Maigret.....	77
2.7. Conclusions	81
CHAPITRE III. LA POÉTIQUE DU ROMAN POLICIER.....	83
3.1. Le roman policier, genre littéraire autonome.....	83
3.1.1. Une mauvaise littérature	84
3.1.2. Le genre policier – un genre ludique.....	85
3.2. Le roman policier et la littérature	85
3.2.1. Le statut défavorisé du roman policier	86
3.2.2. Le roman policier – produit d'un processus intellectuel	87
3.2.3. Le récit policier – une réaction contre l'antiroman	88
3.3. La structure du roman policier.....	89
3.3.1. Le récit policier – un récit impossible ?.....	90
3.3.2. Le récit policier – une histoire double	91
3.3.3. Le crime sur le plan de la réception sémiotique	94
3.3.3.1. Le crime comme acte de transgression irréconciliable sur le plan sémiotique.....	94
3.3.3.2. Le crime comme acte de liberté sur le plan sémiotique	96
3.3.4. Les règles de construction du roman policier....	97
3.4. Le schéma actantiel du récit policier.....	99
3.4.1. Les rapports entre les actants dans le schéma actantiel	100
3.4.2. Le carré herméneutique de Dubois dans le roman policier.....	102

3.4.3. La déviance de la structure classique du roman policier chez Simenon	107
3.4.4. Le jeu des voix et de la focalisation dans le roman policier simenonien.....	113
3.5. La poétique de l'espace dans le roman policier simenonien	115
3.5.1. L'espace clos intime	115
3.5.2. L'espace ouvert	119
3.6. Une nouvelle poétique du genre policier.....	125
3.6.1. Un nouveau type de lecteur pour une nouvelle littérature	126
3.6.2. Un nouveau paradigme de la lecture du texte policier	126
3.7. Conclusions	127

CHAPITRE IV. LA TRADUCTION DU ROMAN POLICIER SIMENONIEN EN ROUMAIN ET EN ANGLAIS

4.1. Considérations sur les limites de la traduction	129
4.2. La situation des traductions du roman policier simenonien en Roumanie	131
4.3. Aspects théoriques de la réception.....	135
4.3.1. Hans Robert Jauss et « l'horizon d'attente » du lecteur	136
4.3.2. Wolfgang Iser et « la réponse esthétique »	137
4.3.3. Considérations sur la sociologie de la réception du roman policier simenonien	137
4.3.3.1. Considérations sur la sociologie de la réception du roman policier simenonien en Roumanie.....	139
4.3.3.2. Considérations sur la sociologie de la réception du roman policier simenonien dans l'espace anglo-saxon	158
4.3.4. Considérations sur la sociologie de la réception des traductions du roman policier simenonien en Roumanie et dans l'espace anglo-saxon	162
4.4. Traduction des métatextes du roman policier simenonien – analyse des versions roumaine et anglaise	163
4.4.1. Traduction des télégrammes	165
4.4.2. Traduction des lettres	186
4.4.3. Traduction des billets.....	210

4.4.4. Traduction des descriptions.....	212
4.4.5. Traduction des introspections psychologiques.....	247
4.4.6. Traduction des monologues intérieurs.....	256
4.4.7. Traduction des déductions – introspections.....	261
4.4.8. Traduction des rapports de police.....	264
4.4.9. Traduction de la fiche de police.....	267
4.4.10. Traduction des constats de l'autopsie.....	268
4.4.11. Traduction des documents des avocats.....	275
4.4.12. Traduction des testaments.....	278
4.4.13. Traduction des titres et des articles de journaux.....	279
4.4.14. Traduction du fait divers.....	282
4.4.15. Traduction des notes d'information de la police.....	284
4.5. Traduction du sociolecte policier du roman policier simenonien.....	285
4.6. Traduction de la scène du crime du roman policier simenonien.....	288
4.7. Traduction du témoignage du crime du roman policier simenonien.....	291
4.8. Traduction des déductions de Maigret.....	292
4.9. Traduction des notes / des questions du commissaire Maigret.....	298
4.10. Traduction de la reconstitution du crime selon les déductions de Maigret.....	301
4.11. Traduction du jeu des suppositions.....	305
4.12. Traduction des interventions de la voix auctoriale.....	308
4.13. Conclusions. Considérations générales sur les versions roumaine et anglaise.....	312
 CONCLUSIONS FINALES.....	 320
 BIBLIOGRAPHIE.....	 322
 ANNEXES.....	 339
Annexe 1.....	339
Annexe 2.....	343

REZUMAT

INTRODUCERE

Lucrarea de față reprezintă un studiu comparativ și traductologic asupra romanelor polițiste simenoniene traduse în limba română și engleză. Ne-am ales acest domeniu de studiu deoarece tema ni s-a părut deosebit de interesantă și pentru că am constatat că în România există un număr redus de lucrări în domeniul literaturii polițiste, în general, și în domeniul romanelor polițiste scrise de Georges Simenon în mod special.

Lucrarea acoperă două segmente de cercetare puțin abordate până în prezent, cel legat de traducerea romanului polițist simenonian și cel privind receptarea critică a ficțiunii polițiste simenoniene atât în România cât și în spațiul anglo-saxon. Acest domeniu de cercetare este foarte important deoarece literatura polițistă a fost adesea asimilată literaturii așa-zis «facilă», paraliteraturii, literaturii marginale. Prin demersul nostru am încercat să demonstrăm că romanul polițist presupune un proces complex de creație.

Romanul polițist se pretează unei cercetări detaliate dintr-o perspectivă naratologică deoarece se poate încadra în schemele actanțiale enunțate de Algirdas Julien Greimas și de Vladimir Propp, expuse în *Morphologie du conte*¹. Tzvetan Todorov este unul dintre structuraliștii care, în eseu *Typologie du roman policier*² publicat în *Poétique de la prose*³, s-a ocupat de analiza formei

¹ Propp, Vladimir, *Morphologie du conte*, Poétique, Seuil, Paris, 1970

² Todorov, Tzvetan, *Typologie du roman policier* essai paru dans *Poétique de la prose*, Editions du Seuil, Paris, 1971

³ Todorov, Tzvetan, *Poétique de la prose*, Editions du Seuil, Paris, 1971

romanului polițist. Studiul romanului polițist simenonian din perspectiva poeziei a reprezentat o provocare deoarece acesta prezintă o tipologie aparte care nu respectă regulile de construcție a romanului polițist clasic, fiind situat la confluența dintre romanul polițist, romanul psihologic, cel modern și marea literatură.

Pentru o documentare cât mai bună am cercetat studii critice și de istorie literară referitoare la romanul polițist, studii de poezie și naratologie, studii de teorie a literaturii, de teorie a recepției critice și de estetica recepției cât și articolele despre Georges Simenon publicate în ziare, reviste literare, sau pe siteuri online din România, Statele Unite sau Marea Britanie. Nu în ultimul rând, cercetarea noastră a vizat și studii de traductologie în vederea stabilirii unei tipologii de analiză a fragmentelor extrase din versiunile română și engleză.

Structura tezei de doctorat

Primul capitol, intitulat *La forme du récit policier (Forma nuvelei polițiste)*, oferă o perspectivă generală asupra evoluției formei romanului polițist, asupra circumstanțelor apariției romanului polițist, ca gen bine definit, cât și asupra contextului social și literar a apariției nuvelei polițiste în Franța. Ne-am oprit asupra ficțiunii polițiste a lui Edgar Allan Poe, creatorul nuvelei polițiste judiciare, am evocat romanul polițist foileton al cărui creator este Émile Gaboriau, fără a-i omite pe Arthur Conan Doyle și pe Agatha Christie care au cristalizat genul polițist. Romanul polițist a trebuit să parcurgă mai multe etape până să ajungă la forma originală a romanului polițist simenonian.

Considerat de majoritatea criticilor literari ca fiind fondatorul ficțiunii polițiste, Edgar Allan Poe a creat un tip de nuvelă polițistă,

nuvela - problemă sau nuvela - puzzle, care pune acentul pe enigmă, pe mister. Detectivul reușește, printr-un proces complex de raționamente logice, să rezolve misterul crimei. După cum sublinia Poe în *Philosophy of Composition*, considerată a fi arta sa poetică, scriitorul de romane polițiste trebuie să conceapă un plan detaliat pentru a se îndrepta spre soluția logică la sfârșitul romanului. Nuvela polițistă trebuie să se bazeze pe curiozitatea care ar putea suscita interesul cititorului, trezindu-i dorința de a rezolva misterul; astfel nuvela polițistă judiciară, intelectuală, a lui Poe reprezintă o provocare pentru cititor deoarece îi solicită capacitatea de a raționa logic și perspicacitatea, captivându-l într-un puzzle intelectual al raționamentului inductiv.

Opera lui Émile Gaboriau depășește etapa nuvelei polițiste și se transformă în roman polițist foileton, în roman polițist propriu-zis. Gaboriau reia schemele narative și tematicile judiciare lansate de Poe și le dezvoltă. Elaborarea unui roman polițist foileton este dificilă din cauza constrângerilor impuse de respectarea regulilor de construcție a romanului polițist cât și de dimensiunile ample ale acestuia, care riscă să diminueze interesul cititorului.

Citind operele lui Poe și ale lui Gaboriau, Arthur Conan Doyle înțelege necesitatea de a crea un roman polițist original. Doyle își propune să scrie un roman polițist unde știința înlocuiește hazardul, iar, în arta sa poetică, Doyle explică elementele-cheie ale ficțiunii polițiste: logica, cauzalitatea și deducția. Doyle combină în operele sale misterele urbane cu elementele gotice specifice romanelor polițiste anglo-saxone.

Romanul polițist atinge apogeul în opera Agathe Christie, care îi stabilește forma clasică. Ea conferă romanului polițist o tipologie

exactă, creînd o schemă pe care o aplică în toate romanele sale polițiste. Autorii crimelor sunt persoane din cercul victmei iar sentimentul insecurității este cu atât mai acut cu cât criminalul este un confident, un prieten apropiat. Perspectiva psihologică conferă o dimensiune științifică demersului deductiv și explică aspectul patologic al crimei.

În Franța, cel care va reînnoi fundamental romanul polițist este Georges Simenon. El va greșa pe romanul polițist elemente caracteristice romanului psihologic, specifice romanului modern,. Simenon nu respectă regulile de construcție a romanului polițist iar acțiunea este întreruptă, chiar distrusă, de reflecțiile psihologice, de monologurile interioare, de descrieri și de introspecții psihologice. Simenon nu a elaborat o artă poetică precum Doyle, nici o estetică a romanului polițist ca Poe, nu a emis reflecții asupra romanului polițist ca Agatha Christie. El nu a contestat regulile de construcție specifice genului polițist, dar nici nu le-a respectat în romanele sale polițiste, deoarece am constatat că logica și cauzalitatea nu joacă nici un rol în romanul polițist simenonian. În ceea ce privește deducțiile lui Maigret, ele se întrepătrund cu introspecțiile psihologice și cu monologurile interioare. În opera lui Simenon nu există o distincție între vinovați și inocenți - toți sunt „inocenți-vinovați”, între personaje bune și malefice; de altfel, aceasta constituie originalitatea și specificitatea romanului polițist simenonian.

În concluzie, forma romanului polițist înregistrează o evoluție : de la simpla nuvelă a lui Poe, până la romanul polițist clasic al Agathe Christie, trecînd prin etapa romanului polițist foileton a lui Gaboriau pentru a ajunge la stadiul de roman polițist psihologic în cazul lui Simenon. Tematica judiciară evoluează și ea și se

diversifică, de la enigma pură în nuvela lui Poe, la intrigi multiple, ramificate la Doyle și Christie, până la introspecțiile psihologice care se insinuează în intrigile polițiste la Simenon.

În cel de-al doilea capitol, *Le profil du détective dans la fiction policière (Profilul detectivului în ficțiunea polițistă)*, ne-am ocupat de evoluția profilului detectivului de la originile romanului polițist.

Primul detectiv al ficțiunii polițiste, cavalerul Auguste Dupin, creat de Poe, rămâne în istoria romanului polițist ca un personaj abstract, dotat cu o inteligență aproape artificială, o mașină care emite deducții în urma observării personajelor, fără a avea o personalitate conturată sau trăsături fizice bine definite.

Am evocat apoi profilul inspectorului de poliție Lecoq, creat de Gaboriau, ale cărui metode de investigație sunt considerate ca fiind științifice și moderne pentru acea epocă: fotografia, examinarea detaliată a victimei, analiza indiciilor cum ar fi otrăvurile, armele, rănile, poziția cadavrului. Medicii legiști, care efectuează autopsia pentru stabilirea cauzei morții, își aduc o contribuție importantă la descoperirea asasinului.

Prin Sherlock Holmes, Doyle stabilește profilul standard, mitic, al detectivului. Este descris cu minuțiozitate din punct de vedere fizic și comportamental, iar metoda sa de lucru se bazează pe observație și pe raționament logic. Sherlock Holmes rămâne în conștiința publicului ca arhetipul detectivului.

Agatha Christie ne oferă două profile de detectivi : Hercule Poirot, al cărui aspect și comportament îl transformă într-un personaj ridicul, dar care este un geniu al deducției și Miss Jane Marple, detectiv amator care, sub aspectul banal al unei femei în vârstă, reușește să rezolve cazuri complicate.

În fine, ne-am oprit asupra profilului detectivului simenonian, Jules Maigret, comisar de poliție care mărturisește că nu are nici o metodă de lucru, dar care, prin procedee psihologice, reușește să obțină mărturia criminalului. În realizarea personajului, Georges Simenon s-a inspirat din profilurile detectivilor celebri: Maigret este gurmand și masiv, ca Poirot, fumează pipă, ca Sherlock Holmes, utilizează mijloace științifice precum autopsia, prelevarea indiciilor, ca Lecoq. Descrierea fizică a lui Maigret este amplă, și o regăsim în aproape toate romanele polițiste ale lui Simenon. Maigret nu este un erou în adevăratul sens al cuvântului, nu are calitățile unui erou, ci încearcă să înțeleagă mecanismele acțiunilor criminalilor. Din acest punct de vedere Maigret este un anti-erou, un deviant de la profilul detectivului clasic, a cărui viziune asupra crimei este total diferită.

În opera lui Simenon detectivul are o dimensiune psihologică, o etică și o dimensiune morală. Am descoperit și am demonstrat în teza noastră că romanul polițist simenonian poate fi încadrat în categoria romanului politist psihologic grație introspecțiilor psihologice, monologurilor interioare și acentelor moderniste care traversează ficțiunea sa polițistă. Simenon a schimbat nu numai aspectul, forma romanului polițist, ci și structura sa, deplasând interesul spre dimensiunea psihologică, spre resorturile intime care îl fac pe un om obișnuit să comită o crimă și îl transformă dintr-un om banal într-un criminal vânat de justiție.

În concluzie, profilul detectivului/comisarului de poliție se schimbă pe parcursul evoluției romanului polițist: de la un mecanism care emite raționamente, ca Dupin, dobândește o personalitate, la Lecoq și la Holmes, trăsături fizice, la Holmes, Poirot, miss Marple și Maigret, și o dimensiune psihologică la

Maigret, interesat mai ales de circumstanțele care transformă un om banal în criminal.

Cel de-al treilea capitol, *La poétique du roman policier (Poetica romanului polițist)*, a fost consacrat studiului poeticii genului polițist, a statutului romanului polițist în cadrul literaturii și schemelor actanțiale pe care le-am aplicat romanului polițist clasic al Agathe Christie și romanului polițist simenonian pentru a decela specificitatea romanului polițist scris de Simenon.

Considerat ca marginal, genul polițist a fost mult timp exclus din câmpul literar. Statutul său s-a schimbat în anii 1960 odată cu revalorizarea tezelor Școlii Formaliste Ruse și cu apariția curentului structuralist. Este perioada în care poetica începe să analizeze operele aparținând genurilor așa-zis „vulgare” ale literaturii, incluzând aici și romanul polițist. Caracteristicile paraliteraturii sunt componente intrinseci ale genului polițist, asociate romanului polițist de la apariția sa, cum ar fi paralela între joc și roman polițist. Romanul polițist este un text dublu care prezintă istoria crimei și istoria reconstituirii sale făcută de detectiv și povestită de narator.

Povestirea polițistă este produsul unei munci intelectuale a scriitorului, a unui proces de raționament prin care autorul pune în scenă un plan bine elaborat, fără a acorda o importanță excesivă imaginației. Romanul polițist trebuie să se supună unor reguli stricte de construcție, fără a permite nici o deviație. De aceea este ușor de realizat schema actanțială a unui roman polițist, schemă pe care noi am exemplificat-o. Totuși trebuie să menționăm faptul că există un hiatus între structura romanului polițist simenonian și structura tradițională a romanului polițist clasic. Simenon a ignorat câteva reguli enunțate Van Dine : cititorul și detectivul trebuie să aibă

șanse egale în rezolvarea problemei; criminalul trebuie divulgat printr-o serie de deducții și nu printr-o întâmplare, accident, sau mărturie spontană; criminalul trebuie întotdeauna să fie un personaj care a jucat un rol mai mult sau mai puțin important în roman, adică cititorul trebuie să-l cunoască și să-l considere demn de a fi suspectat. Să acuzi de crimă, în ultimul capitol, un personaj pe care autorul tocmai l-a introdus în roman sau care a jucat un rol insignifiant în intrigă, reprezintă, pentru autor, o declarație prin care își mărturisește incapacitatea de a se măsura cu cititorul.

În romanul polițist simenonian asasinul nu este unul dintre personajele principale față de care cititorul să nutrească sentimente de ură; el nu este devoalat printr-un proces de deducție logică, ci printr-o confesiune spontană. În unele romane Simenon introduce suspectul/suspecții care se dovedesc a fi vinovați încă de la începutul romanului – *Le pendu de Saint – Pholien (Spânzuratul de la Saint – Pholien)*, *Le fou de Bergerac (Nebunul din Bergerac)* – dar nu renunță la mărturia spontană în favoarea raționamentului logic, a deducției logice. Toate aceste diferențe ale structurii romanului polițist simenonian constituie specificitatea și originalitatea operei sale.

Romanul polițist crează și solicită un nou tip de cititor: mult mai activ, care se implică în descoperirea enigmei crimei. Astfel, istoria reconstituirii crimei efectuată de detectiv/comisar de poliție este o alternativă, o istorie posibilă din multitudinea de variante posibile. Cititorul implicat poate reorganiza textul polițist, îl poate reciti într-o ordine aleatorie, își poate produce propria povestire, propria reconstituire a crimei, care poate coincide sau nu cu cea a detectivului.

În concluzie, în acest capitol am prezentat statutul romanului polițist în cadrul literaturii, schema actanțială propusă de Propp și de Greimas, modificată mai târziu de Dubois, scheme pe care le-am aplicat romanelor polițiste ale Agathe Christie și ale lui Georges Simenon, pentru a surprinde diferențele. Este momentul în care ne-am întrebat dacă romanul polițist al lui Simenon este polițist în adevăratul sens al cuvântului, deoarece unii poeticieni și naratologi consideră că, dacă regulile de construcție ale romanului polițist nu sunt respectate, atunci nu mai putem vorbi despre un roman polițist. În cercetarea noastră am abordat de asemenea alternanța vocilor narrative și a focalizării în romanul polițist simenonian, poetica spațiului și noua paradigmă a lecturii romanului polițist care pune accentul pe demersul deductiv al cititorului, romanul transformându-se dintr-un ‘whodunnit’ într-un ‘whoreadit’. Ne-am axat și asupra noțiunii de « metatext », așa cum este definită de Christophe Gelly, noțiune pe care am reinterpretat-o și aplicat-o în analiza noastră traductologică.

În cel de-al patrulea capitol, *La traduction du roman policier simenonien en roumain et en anglais (Traducerea romanului polițist simenonian în română și engleză)*, am prezentat considerații asupra limitelor teoretice ale traducerii, cât și teoriile receptării critice. Am trecut în revistă articole și prefete legate de receptarea critică a romanului polițist simenonian în cultura română și anglo-saxonă, cât și articole care vizează receptarea critică a traducerii romanului polițist simenonian. Am realizat o statistică a traducerilor în română și engleză a romanelor polițiste simenoniene și am constatat că, spre deosebire de spațiul anglo-saxon, în România, există puține traduceri ale romanelor polițiste

simenoniene apărute în perioada interbelică și comunistă, marea majoritate a romanelor polițiste simenoniene apărând în anii 2000, la *Polirom*.

O parte extinsă din acest capitol este dedicată analizei traductologice de tip contrastiv, reprezentând un alt punct de interes al tezei noastre, analiză realizată pe aceleași fragmente din versiunile română și engleză ale romanelor polițiste simenoniene. În analiza noastră traductologică am ales să aplicăm procedeele enunțate de Jean-Paul Vinay și Jean Darbelnet, în lucrarea *Stylistique comparée du français et de l'anglais*⁴, deoarece aceste procedee ne oferă acces la o perspectivă complexă a etapelor parcurse de traducător în procesul de traducere a fiecărui element dintr-un text sursă într-o limbă țintă. Am observat este că versiunile în limba română utilizează în general procedee directe cum ar fi traducerea literală și împrumutul, în timp ce versiunile în limba engleză mai vechi, din anii 1960 - 1970, folosesc, în general, procedee indirecte cum ar fi adaptarea. Versiunile mai recente în limba engleză din anii 2000, utilizează, în general, procedee directe cum ar fi traducerea literală și împrumutul.

Timpul care domină în descrieri, în monologurile interioare, în introspecțiile psihologice este Indicativ Imperfect, redat în română prin corespondentul său, iar în engleză prin Past Tense Continuous sau Past Tense Simple. În privința fragmentelor analizate, am observat că traducerea telegramelor, biletelor, scrisorilor, documentelor avocaților, testamentelor sunt traduceri anexioniste în cele două texte țintă, român și englez, traducătorii adaptând

⁴ Vinay, Jean-Paul, Darbelnet, Jean-Louis, *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Didier, Paris, 1973.

formulele acestora la formulele specifice din limba țintă. În ceea ce privește traducerea titlurilor din ziare, traducătorul englez a operat o adaptare a lor la formulările specifice ale titlurilor din ziare în limba engleză, spre deosebire de traducătorul român care a operat o traducere literală a lor. În acest caz textul țintă în limba engleză reprezintă o traducere anexionistă, în timp ce textul țintă în limba română reprezintă o traducere cosmopolită, traducătorul român nu a utilizat procedeul adaptării titlurilor din ziarele în limba franceză la formulările specifice titlurilor din ziare în limba română. Traducerea descrierilor reprezintă o traducere cosmopolită în textul țintă în limba engleză unde am observat împrumuturi ca « **rué** » („**stradă**”) « **pont** » („**pod**”) ; în schimb, am observat că, în versiunea în limba română a romanului *La Danseuse du Gai-Moulin - Dansatoarea de la Gai-Moulin*, textul ținta în limba română nu păstrează împrumuturi (**strada** « Pont d’Avroy », **strada** « Pot d’Or »). Fragmentele de descriere analizate din textele țintă în limba română reprezintă traduceri cosmopolite care mențin toponimele care au un corespondent în cultura geografică română (de exemplu « **Place Vintimille** », cunoscută de cititorul român care a vizitat Gallérie Nationale d’Art din Paris (Galeria Națională de Artă), sau « **Place de la Concorde** »), după cum am constatat în versiunea în limba română a romanului *Maigret et la jeune fille – Cazul Louise Laboine*). Toponimele care nu au corespondent în cultura geografică română, cum ar fi « **Place des Armes** », « **Place de l’Église** » ou « **Place du Congrès** » sunt traduse prin « **Piața Armelor** », « **Piața Bisericii** » sau « **Piața Congresului** ». În textul țintă din limba engleză, toponimele din textul sursă sunt păstrate: « **Place des Armes** », « **Place de l’Église** » sau « **Place du Congrès** ».

Trebuie să menționăm câteva echivalențe pe care le-am remarcat în cele două versiuni: termenul « **les Fichiers** » este redat în textul țintă în limba română prin « **cei de la Identitate** » iar în textul țintă în limba engleză prin « **Register** »; « **Commissaire** » este tradus în română prin « **Comisarul** » și în engleză prin « **Chief Inspector** », « **Inspector** » sau « **Superintendent** », ultimul termen fiind folosit în versiunile mai vechi în limba engleză, chiar dacă acești termeni nu sunt echivalenți perfecți, fișa postului și sarcinile fiind specifice în fiecare cultură .

Totuși, așa cum remarca Katharina Reiss, în traducerea unei fraze se folosesc mai multe procedee. Astfel chiar dacă formula de adresare este tradusă în mod anxionist, corpul textului scrisorii, telegramei sau biletului, de exemplu, poate fi tradus în mod cosmopolit, folosind împrumuturi. O traducere fidelă este o traducere adecvată care îndeplinește în cultura țintă rolul pe care textul sursă îl îndeplinește în cultura sursă.

De asemenea, am constatat o schimbare în mentalitatea publicului englez care devine mai cosmopolit, mai deschis spre altă cultură, ceea ce explică necesitatea retraducerii *seriei Maigret* la *Penguin*. Odinioară, criteriile care dominau filosofia traducerii în Franța și în Anglia erau lizibilitatea și al accesibilitatea, ceea ce explică tendința anxionistă a traducerilor în limba engleză din anii '60-'80. Am remarcat, de asemenea, că textul țintă din limba engleză prezintă un număr mai mare de adaptări decât textul țintă din limba română deoarece publicul, cultura și mentalitatea popoarelor anglo-saxone erau mai ermetice, mai rigide la acea vreme decât cultura, mentalitatea poporului român, care acceptă cu mai multă deschidere, mai repede și mai ușor o cultură străină.

Am observat o schimbare produsă în tehnica de traducere a școlii traductologice engleze cât și în mentalitatea publicului englez care este în prezent mai deschis spre alte culturi. De asemenea, am remarcat că nu există fragmente cenzurate în versiunile analizate, cu excepția textului țintă în limba engleză a romanului *Pietr-le-Letton – Maigret and The Enigmatic Lett* publicat în 1970, de unde a fost eliminat un capitol. Nu am reușit să explicăm dacă a fost o decizie sau o greșeală a editorului sau a traducătorului. Ceea ce ne-a surprins a fost că toate capitolele au fost renumerotate. În versiunile în limba română nu am constatat pasaje cenzurate sau eliminate. În privința normei traductologice, am observat că în versiunile în limba română norma traductologică este orientată spre cultura sursă, spre textul sursă, strategiile de traducere directă predominând într-un procent estimativ de 85- 90%. În versiunile în limba română este vorba, evident, de o traducere cosmopolită, principiul fidelității față de textul sursă dominând filosofia, norma și practica traducerii în România. În versiunile mai vechi în limba engleză, din anii '60-'70, cum ar fi în *Maigret and the Enigmatic Lett* (1964), *Maigret Afraid* (1983), *Inspector Maigret in New York's Underworld* (1964) și *Maigret in Vichy* (1975), am constatat că norma traductologică este orientată spre cultura țintă, spre textul țintă, fiind vorba de o traducere anexionistă deoarece predomină strategiile traducerii indirecte într-un procent estimativ de 70%, principiul accesibilității textului pentru publicul țintă dominând mult timp norma și practica traducerii în spațiul anglo-saxon. Versiunile mai recente în limba engleză, din anii 2000, reflectă o schimbare a normei traductologice; strategiile traducerii directe predomină aici într-un procent estimativ de 75%, fiind vorba de traduceri cosmopolite. Este o consecință a

modificării orizontului de așteptare a publicului anglo-saxon. Totuși aceasta nu înseamnă că traducătorii englezi au renunțat complet la adaptări, dar ocurența lor este mai redusă decât în versiunile mai vechi din limba engleză.

Ne vom opri puțin și asupra traducerii titlurilor, cum ar fi titlul romanului *Pietr-le-Letton*, *Pietr Letonul* în română și *Maigret and The Enigmatic Lett* în engleză. După cum putem remarca, în română avem de-a face cu o traducere literală, în timp ce în engleză avem de-a face cu o adaptare, *Maigret and The Enigmatic Lett* fiind în același timp o explicitare și o anticipare a acțiunii romanului. Titlul romanului *Pietr-le-Letton* este tradus în engleză după moda romanelor de mister engleze, *Maigret and The Enigmatic Lett*, care pun accent pe enigmă, pe misterul care planează în jurul crimei.

Titlul romanului *Maigret a peur* este tradus în română *Maigret se teme* și în engleză *Maigret Afraid*, la ultimul constatînd omisiunea verbului « **to be** ». *Maigret a peur* tradus, *Maigret se teme*, în română, presupune folosirea unei modulații, expresia « **avoir peur** » nu corespunde în întregime verbului « **a se teme** » care are o nuanță mai diluată în română decât expresia « **a-i fi frică** »; titlul în engleză *Maigret Afraid* trimite la un titlu de scenariu de film. În titlul textului țintă în limba română a romanului *Signé Picpus*, constatăm o omisiune, titlul fiind tradus *Picpus*, iar participiul trecut « **signé** » („**semnat**”) este omis. Această omisiune modifică total orizontul de așteptare al publicului român, titlul devenind astfel prea vag. În engleză titlul este redat printr-o traducere literală - *Signed Picpus* (*Semnat Picpus*).

O altă adaptare este titlul romanului *Cécile est morte* tradus printr-o întrebare în textul ținta român *Cine a ucis-o pe Cécile ?*

Focalizarea, punctul de vedere și scopul sunt total modificate, deoarece titlul în limba română reprezintă o întrebare tipică romanului polițist în timp ce titlul textului sursă este o declarație de deces a unui personaj potențial. Titlul textului țintă în engleză este o traducere literară *Cécile Is Dead*.

Traducerea în română a titlului romanului *La nuit du carrefour* prin *Răspîntia morții* este o adaptare din rațiuni publicitare, romanul fiind tradus în anii 2000, după Revoluția din 1989, când editurile au început să se ghideze după regulile economiei de piață iar tirajele trebuiau să fie în număr mare și să aducă profit. Decizia de a traduce și de a reedita *Seria Maigret* a fost luată atât datorită interesului manifestat de public dar și din considerente legate de profit.

În spațiul cultural anglo-saxon observăm un fenomen interesant: *Maigret et le fantôme*, care apare în versiune engleză în anul 1964, sub titlul *Maigret and the Apparition* și în 1976 sub titlul *Maigret and The Ghost*, traduse de Eileen Ellenbogen, reprezintă în realitate același text cu două titluri diferite, titluri care puteau părea mai atractive pentru public la vremea respectivă. Un alt exemplu de retraducere a aceluiași text este romanul *L’Affaire Saint Fiacre*, al cărui titlu diferă de la o traducere la alta : *Maigret Goes Home*, tradus de Robert Baldick în 1967 și *The Saint Fiacre Affair*, retradus în 2014 de Shaun Whiteside. Versiunea apărută în 1967 este o versiune mai veche care privilegiază traducerea anexionistă, în timp ce versiunea din 2014, mai recentă, este o traducere de tip cosmopolit, mai fidelă textului sursă. De aceea titlul *The Saint Fiacre Affair* a fost redat printr-o traducere literală, în timp ce titlul *Maigret Goes Home* a fost tradus printr-o adaptare. După cum am remarcat, adaptarea titlurilor romanelor este un fenomen prezent și

în România, titlul romanului *Maigret et la jeune fille* a fost tradus *Cazul Louise Laboine* iar *Maigret à l'école* a fost tradus în română *Maigret și școala crimei*. În cele două cazuri traducătorul român a operat adîiții, « **cazul** » et « **crimei** » și adaptări, în cazul primului titlu alegînd să introducă numele victmei. Cele două titluri devin astfel mai interesante pentru public, termenul « **cazul** » anunțînd un roman polițist, iar « **Louise Laboine** » are un efect exotic, trimițînd la un nume franțuzesc, în timp ce « **școala crimei** » este mai șocant și în același timp mai captivant pentru cititor. O traducere literală a acestor două titluri *Maigret și tînăra* et *Maigret la școală* nu ar fi suscitât interesul publicului.

În schimb titluri precum *Le Fou de Bergerac - Nebunul din Bergerac - The Madman of Bergerac* ; *Le Pendu de Saint-Pholien - Spînzuratul de la Saint-Pholien - The Hanged Man of Saint - Pholien* ; *Les caves du Majestic - Pivnițele Majesticului - The Cellars of the Majestic* ; *La Danseuse du Gai-Moulin - Dansatoarea de la Gai-Moulin - The Dancer at the Gai- Moulin* ; *Maigret à Vichy - Maigret la Vichy - Maigret in Vichy*, sunt traduceri literare care se bucură de interesul publicului chiar și în prezent. Titlul *Liberty Bar* a fost păstrat atît în română cît și în engleză. Traducerea titlurilor este decisă de o anumită politică editorială care solicită ca titlul să suscite interesul publicului pentru a cumpăra cartea și a aduce profit editurii. Această politică se aplică mai ales romanelor polițiste care se adresează unui anumit tip de cititor, un cititor a cărui orizont de așteptare este limitat, care așteaptă de la un roman polițist o acțiune alertă, suspans și crime.

În ceea ce privește efectul versiunilor analizate asupra publicului țintă, acestea funcționează în limbile și culturile țintă ca romane

polițiste, având același efect în limba țintă ca romanele simenoniene în limba sursă. Traducătorii români și englezi au păstrat elementele care amintesc cititorului că este vorba despre o traducere: referințele culturale și împrumuturile redau culoarea, atmosfera locală, iar adaptările și turnurile frazelor dau fluiditate celor două versiuni și le fac accesibile publicului țintă.

În concluzie, traducerea și evaluarea traducerilor sunt operațiuni complexe care trebuie să aibă în vedere tipul de text, scopul traducerii, contextul social, mentalitatea publicului țintă și efectul receptării sale critice. Intenția traducătorului este aceea de a crea un produs adecvat și echivalent textului sursă. Am constatat, de asemenea, că versiunile românești și versiunile englezești mai recente sunt mai fidele textului sursă în timp ce versiunile în limba engleză mai vechi, din anii '60 și '70, se îndepărtează mai mult de textul sursă.

CORPUS :

SIMENON, Georges, *Pietr-le-Letton*, Fayard, Le Livre de Poche, Paris, 1973.

SIMENON, Georges, *Maigret and the Enigmatic Lett*, Penguin (Non-Classics), 1964, traduit du français par Daphne Woodward.

SIMENON, Georges, *Pietr Letonul*, Polirom, Iași, 2011, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *Maigret a peur*, Presses de la Cité, Paris, 1968.

SIMENON, Georges, *Maigret se teme*, Polirom, Iași, 2004, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *Maigret Afraid*, Harcourt Publishers, New York, U.S.A., 1983, traduit du français par Margaret Duff.

SIMENON, Georges, *Maigret à New York*, Presses de la Cité, Paris, 2015.

SIMENON, Georges, *Maigret la New York*, Polirom, Iași, 2004, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *Inspector Maigret in New York's Underworld*, The New American Library, collection Signet, U.S.A., 1964, traduit du français par Adrienne Foulk.

SIMENON, Georges, *La Nuit du Carrefour*, Éditions Chez Pocket, Paris, 1998.

SIMENON, Georges, *Răspîntia morții*, Polirom, Iași, 2006, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *Night at the Crossroads*, Penguin Books, 2014, traduit du français par Linda Coverdale.

SIMENON, Georges, *Le Fou de Bergerac*, Presses Pocket, Paris, 1976.

SIMENON, Georges, *Nebunul din Bergerac*, Polirom, Iași, 2004, traduit du français par Barbu Cioculescu.

SIMENON, Georges, *The Madman of Bergerac*, Penguin Books, Penguin Group, 2015, traduit du français par Ros Schwartz.

SIMENON, Georges, *Le Pendu de Saint-Pholien*, Fayard, Livre de Poche, Paris, 1972.

SIMENON, Georges, *Spînzuratul de la Saint-Pholien*, Polirom, Iași, 2005, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *The Hanged Man of Saint – Pholien*, Penguin Books, Penguin Group, 2014, traduit du français par Linda Coverdale.

SIMENON, Georges, *La Danseuse du Gai- Moulin*, Presses de la Cité, Paris, 2015.

SIMENON, Georges, *Dansatoarea de la Gai –Moulin*, Polirom, Iași, 2004, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *The Dancer at the Gai- Moulin*, Penguin Books, Penguin Group, 2014, traduit du français par Siân Reynolds.

SIMENON, Georges, *Liberty Bar*, Presses Pocket, Paris, 1977;

SIMENON, Georges, *Liberty Bar*, Polirom, Iași, 2006, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *Liberty Bar*, Penguin Books, Penguin, Random House, London, UK, 2015, traduit du français par David Watson.

SIMENON, Georges, *Maigret à Vichy*, Presses de la Cité, Paris, 1968.

SIMENON, Georges, *Maigret la Vichy*, Polirom, Iași, 2007, traduit du français par Nicolae Constantinescu.

SIMENON, Georges, *Maigret in Vichy*, Harcourt, Brace & World Inc, New York, Avon Classic Crime Collection, 1975, traduit du français par Eileen Ellenbogen.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ :

AMEY, Jean Claude, *Jurifiction. Roman policier et rapport juridique. Essai d'esthétique narrative*, Editions L'Harmattan, 1994

BACHELARD, Gaston, *Poétique de l'espace*, 3e édition Presses Universitaires de France, Paris, 1961.

BALLARD, Michel, *Numele proprii în traducere*, Editura Universității de Vest, 2011.

BAYARD, Pierre, *Qui a tué Roger Ackroyd ?*, Les Éditions de Minuit, Paris, 2013.

BERMAN, Antoine, *La traduction et la lettre ou l'auberge du lointain*, Seuil, Paris, 1985, 1999.

BLANC, Jean-Noel, *Polarville. Images de la ville dans le roman policier*, Presses Universitaires de Lyon, Lyon, 1991.

BOILEAU-NARCEJAC, *Le roman policier*, Presses Universitaires de France, Paris, 1975.

BOILEAU Pierre, *Le roman policier*, PUF, Paris, 1994.

BONNIOT, Roger, *Émile Gaboriau ou la naissance du roman policier*. Librairie Philosophique J. Vrin, Paris, 1985.

BOURDIER Jean, *Histoire du roman policier*, Edition de Fallois, Paris, 1996.

BURLACU, Doru, *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până în 1989*, Editura Academiei Române, București, 2005.

COLIN, Jean-Paul, *Le roman policier français archaïque*, Éditions Peter Lang, Berne, 1984.

CONSTANTINESCU, Muguraș, *Pour une lecture critique des traductions*, Editions L'Harmattan, Paris, 2013.

COTEANU, Ion, SECHE, Luiza, SECHE Mircea (coordinateurs), *Dictionarul Explicativ al Limbii Române, DEX*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1984.

DIMITRIU, Rodica, *The Cultural Turn in Translation Studies*, Institutul European, Iași, 2006.

DUBOIS, Jacques, *Le roman policier ou la modernité*, Armand Colin, Paris, 2006.

ECO, Umberto, *A spune cam același lucru. Experiențe de traducere*, Editura Polirom, Iași, 2008.

EISENZWEIG, Uri, *Le Récit impossible : sens et forme du roman policier*, Bourgeois, Paris, 1986.

EISENZWEIG, Uri, *Autopsies du roman policier*, Union Générale d'Éditions, Paris, 1983.

FOSCA, François, *Histoire et technique du roman policier*, Éditions de la Nouvelle Revue Critique, Paris, 1937.

GALLOT, Didier, *Simenon ou la comédie humaine*, Éditions France-Empire, Paris, 1999.

GELLY, Christophe, *Le chien des Baskerville. Poétique du roman policier chez Conan Doyle*, Presses Universitaires de Lyon, 2005.

HILFER, Tony, *The Crime Novel. A Deviant Genre*, University of Texas Press, 1990.

IONESCU, Gelu, *Orizontul traducerii*, Editura Univers, București, 1981.

JEANRENAUD, Magda *Universalile traducerii. Studii de traductologie*, Editura Polirom, Iași, 2006.

JEANRENAUD, Magda, *Introduction à la poétique*, Ed. Universității «Al.I.Cuza» Iași », 1995.

KNIGHT, Stephen, *Crime Fiction since 1800*, Palgrave Macmillan, London, UK, 2010.

KNIGHT, Stephen, *Form and Ideology in Crime Fiction*, Indiana University Press, Bloomington, 1980.

LADMIRAL, Jean-René, *Traduire : théorèmes pour la traduction*, Payot, Paris, 1979.

LACASSIN, Francis, *Mythologie du roman policier*, Bourgois, Paris, 1987.

LACASSIN, Francis, *Passagers clandestins*, Edition Julliard, 1993.

LINTVELT, Jaap, *Încercare de tipologie narativă. Punctul de vedere. Teorie și analiză*, Univers, București, 1994.

LITS, Marc, *Pour lire le roman policier*, De Boeck-Duculot, Liège, Belgique, 1989.

LITS, Marc, *Le roman policier: introduction à la théorie et à l'histoire d'un genre littéraire*, Cefal, Liège, Belgique, 1999.

LUNGU-BADEA, Georgiana, *Scurtă istorie a traducerii. Repere traductologice*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2007.

MANDEL, Ernest, *Meurtres exquis. Histoire sociale du roman policier*, Montreuil, PEC-La Brèche, 1986.

MESCHONNIC, Henri, *Poétique du traduire*, Editions Verdier, Paris, 2012.

MODREANU, Simona, *Lecturi nomade. Pagini subiective despre literatura franceză... și nu numai*, Junimea, Iași, 2006.

MOUNIN, Georges, *Les problèmes théoriques de la traduction*, Gallimard, Paris, 1963.

NARCEJAC Thomas, *Une machine à lire : le roman policier*, Denoël, Paris, 1975.

NARCEJAC Thomas, *Le cas Simenon*, Le Castor Astral, Bordeaux, 2000.

NORD, Christiane, *Translating as a Purposeful Activity*, St. Jerome, Manchester, 1997.

OUSTIONOFF, Michael, *La Traduction*, PUF, Paris, 2003.

PANEK, LeRoy-Lad, *British Mystery. Histoire du roman policier classique*, 1979, traduction parue chez Encrege Editions, Amiens, 1990.

PRIESTMAN, Martin, *Crime Fiction*, Cambridge, University Press, London, UK, 2013.

PRIESTMAN Martin, *Crime Fiction From Poe to the Present*, Second Edition, Northcote House Publishers, Horndon, Tavistock, Devon, United Kingdom, 2013.

PROPP, Vladimir, *Morphologie du conte*, Poétique, Seuil, Paris, 1970.

REISS, Katharina, *La critique des traductions. Ses possibilités et ses limites*, traduit par Catherine Bocquet, Artois Presses Université, 2002.

REUTER, Yves (coordonnateur), *Le roman policier et ses personnages*, Presses Universitaires de Vincennes, Paris, 1989.

RICOEUR, Paul, *Despre traducere*, Editura Polirom, Iași, 2006.

ROBERT, Paul, *Le Nouveau Petit Robert, dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Dictionnaires Le Robert, Paris, 2004.

SARROT, Jean-Christophe, BROCHE, Laurent, *Le roman policier historique. Histoire et polar : autour d'une rencontre*, Nouveau Monde Éditions, Paris, 2009.

SCAGGS, John, *Crime Fiction, The New Critical Idiom*, Routledge, London, UK, 2005.

STEINER, George, *După Babel: Aspecte ale limbii și traducerii*, Editura Univers, București, 1983.

TODOROV Tzvetan, *Typologie du roman policier dans Poétique de la prose*, Editions du Seuil, Paris, 1971.

TOURY, Gideon, *Descriptive Translation Studies and Beyond*, John Benjamins, Amsterdam/ Philadelphia, 1995.

VANONCINI André, *Le roman policier*, PUF, coll. « Que sais-je? », Paris, 2002.

VENUTI, Lawrence, *The Scandals of Translation*, Londra/ New York: Routledge, 1998.

VENUTI, Lawrence, *The Translator's Invisibility*, Routledge, Londra/ New York, 1995.

VINAY, Jean-Paul et DARBELNET, Jean, *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Didier, Paris, 1973.

ZECA, Daniela, *Melonul domnului comisar. Repere intr-o nouă poetică a romanului polițist clasic*, Curtea Veche, București, 2005

ARTICOLE :

ALAVOINE, Bernard, *Qui raconte l'histoire chez Simenon ? Originalité du jeu avec la voix et le point de vue*, Cahiers de Narratologie. Analyse et théorie narratives. La voix narrative 10.1 | 2001, URL: <http://narratologie.revues.org/6913>, DOI: 10.4000/narratologie.6913, ISSN: 1765-307X.

ASSOULINE, Pierre, *Georges Simenon, Luceafărul*, n°47, du 9 décembre, 1992.

BALOTĂ, Nicolae, *Simenon și cele 1001 nopți ale Occidentului*, « România literară », no. 26, V, joi, 23 iunie 1972.

BALOTĂ, Nicolae *Georges Simenon: Un mare scriitor minor*, article paru dans *Luceafărul*, numéro 23, le 12 juillet, 1995.

BANVILLE, John, *Simenon : a triumph of raw realism*, paru sur le site Calaméo, 2015, <http://en.calameo.com/books/00368025585da71d3bc8c> , consulté le 25 août 2017.

BANVILLE, John, *Simenon's Island of Bad Dreams*, paru dans « The New York Review of Books », 2015, <http://www.nybooks.com/daily/2015/06/01/simenons-island-bad-dreams/> , consulté le 25 août 2017.

BĂLAJ, Teofil, *Georges Simenon si comisarul Maigret*, article publié dans la revue *Literatorul*, numéro 26, du 2 juillet 1993.

BLACK, Cara, *Falling in love with Simenon*, paru dans « Los Angeles Review of Books », 2015, <https://lareviewofbooks.org/article/falling-love-simenon/> , consulté le 25 août 2017.

BRADFIELD, Scott, *The Case of Georges Simenon* paru dans « The New York Times », 2015, <https://www.nytimes.com/2015/02/22/books/review/the-case-of-georges-simenon.html>- consulté le 20 août 2017.

COLLA, Elliott, *Maigret's Jurisdiction*, paru dans « Los Angeles Review of Books », 2015, <https://lareviewofbooks.org/article/maigrets-jurisdiction/>, consulté le 20 août 2017.

DUBOIS, Jacques, *Simenon et la déviance*, paru dans in *Littérature*, n°1, 1971. *Littérature*, Février1971.pp.62-72; http://www.persee.fr/doc/litt0047-14800197_1num112499 consulté le 20 août 2017.

HARE, David, *The Genius of Georges Simenon* paru dans « *The Guardian* », 2016, <https://www.theguardian.com/books/2016/sep/25/georges-simenon-david-hare-la-main-red-tage-national-theatre-maigret>, consulté le 20 août 2017.

LEMOINE, Michel, *La méthode d'enquête selon Maigret: une absence de méthode méthodique?*, in *Les Ecritures de Maigret*, Bologne, CLUEB, 1997.

MANOLACHE, Simona Aida, *La traduction des expressions référentielles dans les romans policiers de Georges Simenon*, article paru dans la revue « *Atelier de Traduction* », Numéro hors série, *Pour une poétique du texte traduit*, Editura Universității SUCEAVA, 2007, Coordinateurs: Henri Awaiss Muguraș Constantinescu Simona Aida Manolache, http://www.usv.ro/fisiere_utilizator/file/atelierdetraduction/arhive/arhive_full_text/Atelier_hors%20serie_Pour%20une%20poetique.pdf - consulté le 25 août 2017.

MASSIE, Allan, *Paris When It Drizzles* paru dans « *The Wall Street Journal* », 2015, paru sur le site Calaméo, <http://en.calameo.com/books/0036802554bbe24363d4a>, consulté le 20 août 2017.

MENDEL, Gérard, *Simenon este cel mai freudian scriitor al secolului XX*, article paru dans la revue *ARC*, 1991, traduit du français par Tania Radu.

MILLS, David, *The Mahé Circle by Georges Simenon*, avec le sous-titre *The brilliance of Simenon's 'romans durs' suggests he should have been a Nobel contender*, article paru dans «*The Sunday Times*»2014, <https://www.thetimes.co.uk/article/the-mahe-circle-by-georges-simenon-kpm7z8b3nxk>, consulté le 20 août 2017.

OPROIU, Ecaterina, *Simenon: 4000 de personaje și 200 de pipe*, article paru dans *Adevărul literar și artistic*, volume: année 2, n° 89, octobre 20-26 1991.

PETRAȘ, Cristina, *Qui parle dans le roman « Pedigree » de G. Simenon ? Essai d'interprétation vocale et modale* article paru dans *Analele științifice ale Universității "Al. I. Cuza" din Iași. Limbi și literaturi străine*, volum 5, 2002.

POPOVIC, Pierre, *La sociocritique. Définition, histoire, concepts, voies d'avenir, Pratiques* [En ligne], 151-152 | 2011, mis en ligne le 13 juin 2014, <http://pratiques.revues.org/176;10.4000/pratiques.1762>. <http://journals.openedition.org/pratiques/1762#tocto2n5>, consulté le 22 novembre, 2017.

RAMPTON, James, *Maigret's Rowan Atkinson* paru dans « The Independent », 2017, <http://www.independent.co.uk/search/site/simenon>-consulté le 20 août 2017.

ROMIȚAN, Ana-Maria, *Pe urmele lui Georges Simenon*, article paru dans *Contemporanul- ideea europeană*, vol. 21, numéro 2, février, 2010.

ROȘU, Ionela, *Maigret caută adevărul*, article paru dans le journal *Adevărul literar și artistic*, vol. 18, numéro 1072 du 6 avril 2011.

SIMION, Eugen, *Eurile lui Georges Simenon*, article paru dans la revue *Convorbiri literare*, numéro 3, volume 143, mars 2003.

SPÂNU, Petruța, *Centenar Georges Simenon*, article paru dans *Convorbiri literare*, numéro 9, volume 137, septembre, 2003.

SPÂNU, Petruța, *Simenon cu și fără Maigret*, article paru dans la revue *Cronica*, vol. 34, numero 4, avril, 1999.

SPÂNU, Petruța, *Centre et périphérie chez Georges Simenon*, ACTA IASSYENSIA COMPARATIONIS, 5/2007, http://litteraturacomparata.ro/aic/?page_id=554&lang=en, consulté le 20 août 2017.

TRONEA, Maria, *La poétique de l'espace chez Simenon*, article paru dans « Polar-isations francophones. Cinquante nuances de noir », Actes du colloque international Journées de la Francophonie, XXIIe édition, Iași, 24-25 mars 2017, Éditions Junimea, Iași, 2018.

SURSE INTERNET :

Cambridge Dictionary <https://dictionary.cambridge.org/>
Dictionnaire Larousse <http://www.larousse.fr/>
Dictionnaire Le Trésor de la Langue Française Informatisé, <http://atilf.atilf.fr/>
Dictionnaire l'Internaute <http://www.linternaute.fr/dictionnaire/fr/>
Enciclopedia Britannica <https://www.britannica.com/>
Webster Merriam Dictionary <https://www.merriam-webster.com/>